

Interpretácia básne (analýza literárneho diela)

Téma: J. Smrek: Cválajúce dni

Osnova:

I. Úvod

Možnosti:

- a) Stručne charakterizujte autorovu tvorbu.
- b) Upozorníte na názov básne – naznačuje kľúčové postavenie básne v zbierke i celej tvorbe básnika.

II. Jadro

Analyzujte myšlienky v texte podľa strof; formu textu – výrazové prostriedky, verš, rým atď. (Pozri ukážku jadra nižšie.)

III. Záver

Možnosti:

- a) Zhodnoťte miesto J. Smreka v slovenskej poézii.
- b) Zhrňte znaky Smrekovej poézie prítomné v básni *Cválajúce dni* (napr. životný elán, životný pocit mladej generácie po 1. svetovej vojne, dravosť, chuť žiť, odstrániť vzdialenosť i hranice medzi ľuďmi ap.).

Citovaná/Použitá literatúra:

PRIEZVISKO, M.: Názov. Mesto: Vydavateľstvo, rok, strana (s.)/počet strán. ISBN

II. Jadro (ukážka):

V prvej strofe ide o vyjadrenie pohybu, nespútanosti, energie, ktorá sa nezastaví pred ničím. Takúto atmosféru vyvolávajú expresívne, štylisticky príznakové epiteta: bujní, neosedlaní (teda nespútaní, voľní, slobodní), dokaličené, ale aj štylisticky príznakové činnostné slovesá: nezasiahne, ženú sa, rozbíjajú, nechávajú za sebou a podstatné mená: lebka, mŕtvola. Pociť rýchlosti a pohybu vyvoláva najmä sloveso hnať sa v 3. osobe plurálu, ktoré je pomocou opakovania ešte zvýraznené. Navyše, vsuvka „nezasiahne ich blesk“, vyvoláva v čitateľovi pocit osudovej neohrozenosti žrebco. Prudkosť pohybu a neudržateľnosť zvýšil autor aj opakovaním syntaktickej konštrukcie „ženú sa vpred“.

V druhej strofe autor pridáva k bujným žrebcom ľudí – cowboyov (kovbojov), ktorí sa zo všetkých síl snažia udržať na ich pariacich sa chrbtoch (opäť obraz, ktorý charakterizuje rýchlosť a energiu žrebco, a zaujatie jazdcov)...

Schodíková úprava verša, úsporne eliptické vyjadrovanie, výkričníky pripomínajú poéziu významného ruského kubofuturistického básnika Vladimíra Majakovského.

...

Štvrtou strofou sa dostávame k druhej časti básne – k odkrývaniu významu prvých troch strof. Dozvedáme sa, že za žrebco si treba dosadiť čas (uháňajúce dni), ktorý je krutý, na nikoho nečaká a nikoho nelutuje (kopytami rozbíja lebky), a za jazdcov (krasojazdcov) si treba dosadiť mladú životaschopnú generáciu (sme celým dúškom živí), ktorá miluje život (milá), nebojí sa riskovať – aj keď sa často drží života iba za chvost (metaforické vyjadrenie odhodlania a odvahy) – nepatrí k miliónom, čo sa len prizerajú.

Porovnávací výklad, referát

Téma: Spracovanie témy 1. svetovej vojny vo svetovej medzivojnovnej literatúre

Osnova:

I. Úvod

Možnosti:

- a) Stručne charakterizujte prvú svetovú vojnu ako historickú udalosť – obdobie, rozsah, obeť ap.
- b) Vysvetlite, prečo sa téma 1. svetovej vojny stala doteraz frekventovanou literárnou témou.
- c) Vymenujte autorov svetovej literatúry a ich protivojnové diela, o ktorých budete písať.

II. Jadro

Možnosti:

- a) Rôzny prístup autorov k téme vojny je ovplyvnený životnými osudmi a názormi autorov – porovnajte jednotlivé pozície.
- b) Porovnajte rôzne druhy románov.
- b) Analyzujte spracovanie témy vojny v dielach troch vybraných autorov, napr. E. M. Remarque, R. Rolland a J. Hašek. (Pozri ukážku textu z jadra nižšie.)

III. Záver

Možnosti:

- a) Zhodnoťte spôsob spracovania témy vojny.
- b) Vyzdvihnite jedno z analyzovaných diel.

Citovaná/Použitá literatúra:

PRIEZVISKO, M.: Názov. Mesto: Vydavateľstvo, rok, strana (s)./počet strán. ISBN

II. Jadro (ukážka):

Romain Rolland, francúzsky spisovateľ, ako päťdesiatdvaročný zrelý človek odsudzuje vojnu. Odmietajú ju ako pacifista, ktorý vyznáva presvedčenie Leva Tolstého, že proti zlu netreba bojovať násilím. Odmietne narukovať, emigruje do Švajčiarska a riskuje, že ho budú považovať za zradcu. V diele Peter a Lucia si i preto zvolí dosah vojny na civilné obyvateľstvo...

Román Jaroslava Haška (1883 – 1923) *Osudy dobrého vojáka Švejka za světové války* podáva satirický obraz rozkladajúcej sa rakúsko-uhorskej administratívy od ministerstva až po žandársku stanicu v malej obci. Autor upozorňuje na neudržateľné pomery v armáde, kde vládne alkoholizmus, nemorálnosť a všeobecný chaos, vysmieva sa systému vojenského zdravotníctva a súdnictva, podrobí kritike vojenské kňazstvo, neušetrí kritiky ani cisára a jeho príbuzných.

Z vojnových udalostí je zachytený odvod vojakov, odchod regimentu na východný front, spomínajú sa hromadné dezercie, nedostatky v zásobovaní, vo výzbroji, v spojení jednotiek na fronte...

Schéma útvaru je na s. 53.

Monotematický výklad, referát

Téma: E. M. Remarque: Na západe nič nového

Osnova:

I. Úvod

Zaradte autora do národnej literatúry, zhodnoťte spôsob spracovania vojnovnej témy, názov rozoberaného diela.

II. Jadro

Klasifikujte dielo: literárny druh, žáner, kompozíciu; analyzujte spracovanie témy prvej svetovej vojny; charakterizujte hlavného hrdinu ako účastníka bojov alebo civilnú obeť vojny; citujte z diela ap.

III. Záver

Zaradte dielo medzi diela svetovej literatúry s tematikou 1. svetovej vojny.

Použitá literatúra:

PRIEZVISKO, M.: Názov. Mesto: Vydavateľstvo, rok, strana (s.)/počet strán. ISBN

I. Úvod (ukážka):

Im Westen nichts Neues (originálny názov diela nemeckého spisovateľa 20. storočia E. M. Remarque) je krátky román s vojnovou tematikou, ktorý sa stal v čase svojho publikovania bestsellerom. Vyšiel až desať rokov po skončení prvej svetovej vojny a priniesol autorovi veľký úspech. Populárnym však nebol v očiach rodiacej sa fašistickej propagandy v medzivojnovom období, pretože román páľili na uliciach.

Vykreslenie zdanlivo nemenného stavu na západnom fronte z konca prvej svetovej vojny kontrastuje s tisíckami ľudských drám, odohrávajúcich sa v každom zákope. Tento protiklad je zosilnený životným pocitom mladých mužov, ktorí na fronte prežívajú blízkosť smrti, ktorí koriajú proti svojmu presvedčeniu v snahe zachrániť si holý život a ktorí po príchode do zázemia nenachádzajú spoločnú reč s blízkymi. Táto „kresba“ nemého výkriku celej mladej generácie priznáva románu expresionistické prvky...

■ Dobrá rada

Ak sa rozhodnete písať *školský referát*, zvolte si vhodné oslovenie (*Vážená pani profesorka, milí spolužiaci!*). Referát na rozdiel od výkladu má v úvodnej časti pomenovanie príležitosti a obsahu – napr: *Témou dnešnej hodiny je analýza prístupov jednotlivých medzivojnových autorov k téme prvej svetovej vojny.*

Dnes členom nášho krúžku predstavíme prístup medzivojnových autorov k téme 1. svetovej vojny.

Ak citujeme v prednášanom referáte, informácie o autorovi a diele uvádzame v zátvorke hneď po citáte.

Schéma žánru je na s. 53.

